

**»Mladi za napredek Maribora 2023«
40. srečanje**

VEJPAJ, DA SI KUL

Raziskovalno področje Sociologija
Raziskovalna naloga

**AVTOR: MAJA TOPIČ, AIDA CURKIĆ
MENTOR: TADEJA VUČKO**

**ŠOLA: OŠ DRAGA KOBALA MARIBOR
ŠTEVILO TOČK: 143 / 170**

Maribor, 2023

**»Mladi za napredek Maribora 2023«
40. srečanje**

VEJPAJ, DA SI KUL

Raziskovalno področje Sociologija
Raziskovalna naloga

Maribor, 2023

KAZALO VSEBINE

<i>Povzetek</i>	<i>ii</i>
<i>Zahvala</i>	<i>iv</i>
1. Uvod	1
2. Namen naloge	2
2.1 Cilji in hipoteze	2
2.2 Metodologija dela	2
3. Teoretični del	4
3.1 Kajenje	4
3.1.1 Elektronska cigareta	4
3.1.2 Klasične cigarete	4
3.2 Posledice kajenja	5
3.1.3 Kajenje cigaret.....	5
3.1.4 Vejpanje	5
3.3 Dostopnost vejпов	7
3.4 Kdo kadi?	8
3.4 Kako preprečiti narast uporabe cigaret in vejпов?	9
4. Empirični del	11
4.1 Analiza ankete za osnovnošolce	11
4.2 Anketa za srednješolce	18
5. Razprava	26
6. Družbena odgovornost	27
7. Zaključek in sklepi	27
8. Viri in literatura	29
9. Priloge	31
9.1 Anketa glede kajenja in vejpanja – osnovna šola	31
9.2 Anketa glede kajenja in vejpanja - za srednje šole	34

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Razred anketirancev - OŠ	11
Graf 2: Spol anketirancev - OŠ	11
Graf 3: OŠ - Ali ti je že kdaj kdo ponudil cigareto?	12
Graf 4: OŠ - Ali si že kdaj kadil/a?	12
Graf 5: OŠ - Prvič sem kadil/a	13
Graf 6: OŠ - Ali si že kdaj kupil/a cigareto?	14
Graf 7: OŠ - Ali ti je že kdo ponudil vejp?	14
Graf 8: OŠ - Ali si že kdaj vejpal/a ?	14
Graf 9: OŠ - Prvič sem vejpal/a	15
Graf 10: OŠ - Ali ti je že kdo poskusil prodati vejp?	15
Graf 11: OŠ - Ali si že kdaj kupil/a vejp v trgovini ali na spletu?	16
Graf 12: OŠ - S katero izjavo se strinjaš?	17
Graf 13: SŠ - Letnik anketirancev	18
Graf 14: SŠ - Spol anketirancev	19
Graf 15: SŠ - Ali ti je že kdaj kdo ponudil cigareto?	19
Graf 16: SŠ - Ali si že kdaj kadil/a?	19
Graf 17: SŠ - V katerem razredu?	20
Graf 18: SŠ - V katerem letniku?	20
Graf 19: SŠ - Ali si že kdaj kupil/a cigareto?	21
Graf 20: SŠ - Ali ti je že kdaj kdo ponudil vejp?	21
Graf 21: SŠ - Ali si že kdaj vejpal/a?	21
Graf 22: SŠ - Prvič sem vejpal/a	22
Graf 23: SŠ - V katerem razredu	22
Graf 24: SŠ - V katerem letniku?	22
Graf 25: SŠ - Ali ti je že kdo poskusil prodati vejp	23
Graf 26: SŠ - Ali si že kdaj kupil/a vejp?	24
Graf 27: SŠ - S katero izjavo se strinjaš?	24

POVZETEK

Elektronske cigarete so na trgu že od leta 2006, vendar so v zadnjih letih postale bolj popularne in se pogosteje uporabljajo. S pomočjo raziskovalne naloge sva želeli izvedeti, kdaj se mladostniki prvič srečajo s kajenjem cigaret in vejpanjem, kdo jim to ponuja oziroma ali so cigareti in vejpi dostopni mladoletnikom. Primerjali sva klasične in elektronske cigarete in raziskali dolgoročne in kratkoročne posledice uporabe teh.

Raziskovalne naloge sva se lotili z zbiranjem podatkov o kajenju cigaret in elektronskih cigaret, o razlikah med njimi, njihovih posledicah in dostopnost v družbi. S pomočjo ankete sva pridobili informacije osnovnošolcev in srednješolcev. Sodelovalo je 184 učencev (6. do 9. razred) in 59 dijakov (1. do 4. letnika). Informacije, ki sva jih pridobili s pomočjo ankete, sva primerjali z aktualnimi informacijami z različnih spletnih strani.

ZAHVALA

Zahvaljujemo se mentorici, da nama je vedno nudila podporo. Hvaležni sva anketirancem, ki so rešili najino anketo in nama s tem pripomogli k temu, da sva prejeli vse potrebne podatke. Za motivacijo, spodbudo in pomoč pa sva hvaležni najinima družinama in prijateljem.

1. UVOD

V raziskovalni nalogi bova raziskali načine oziroma vrste kajenja, kako se med seboj razlikujejo in kaj je trenutno najbolj popularno med osnovnošolci in srednješolci. Podrobneje se bova seznanili z razliko med kajenjem cigaret in vejпов. Opažava namreč, da je slednje v najini okolici najbolj razširjeno. Temo kajenje sva izbrali, ker naju zanima vpliv kajenja na zdravje. Zanima naju, ali so cigarete in vejpi mladostnikom dostopni, in ali je dostopnost oziroma nedostopnost vejпов ter cigaret eden izmed glavnih razlogov za njihovo ilegalno prodajo. Ker opažava, da veliko ljudi širi napačne informacije o posledicah uporabe vejпов, želiva, da najini vrstniki s pomočjo te naloge pridobijo več informacij glede škodljivosti vejpanja in se temu izognejo. Podrobneje želiva raziskati kajenje mladoletnikov in kdo več vejpa – dečki ali deklice. Prav tako naju zanima, kaj učenci vedo o vplivih kajenja in vejpanja na naše zdravje, in ali vedo, kaj je bolj škodljivo - kajenje ali vejpanje. Primerjali bova tudi mnenja osnovnošolcev in srednješolcev, da ugotovimo ali drži, da s starostjo pridobiš na modrosti.

2. NAMEN NALOGE

S pomočjo te naloge želiva raziskati, kaj sploh kajenje je in katere vrste kajenja sploh poznamo. Osredotočili se bova na kajenje cigaret in vejпов. Radi bi ugotovili, kako najini vrstniki vidijo kajenje in kaj vedo o posledicah tega, saj opažava, da jih čedalje več kadi, sami pa ne vedo, kako to vpliva na njihovo zdravje. Mnogi s strani socialnih omrežij dobivajo informacije, ki jih nato brez podkrepljenega raziskovanja delijo s svojimi prijatelji in vrstniki in niso nujno resnične. Izvedeti želiva več o posledicah vejpavanja, saj se telo mladostnikov še razvija. Sami sva zaznali, da najini sovrstniki do cigaret ali vejпов pridejo na različne načine. O tem želiva izvedeti več, predvsem naju zanima ali so ti načini legalni. Meniva, da je kajenje nezdravo in škodljivo za telo, saj snovi, ki jih cigarete in vejpi vsebujejo, povzročajo fizično in psihično zasvojenost. Z raziskovanjem te teme bi želeli priti do podatkov, s pomočjo katerih bi mladostnikom pomagali spoznati, da kajenje oziroma vejpavanje za njih ni zdravo in da ni nujno, da bi zaradi tega postali bolj popularni in trendovski.

2.1 Cilji in hipoteze

Problem, ki sva si ga v raziskovalni nalogi zadali, je kajenje cigaret in vejпов. Meniva, da se na prehodu iz osnovne v srednjo šolo delež mladostnikov, ki so se s tem srečali poveča in da se delež kadilcev glede na spol razlikuje. Mladostniki pa pravzaprav ne vedo, kako vejpavanje vpliva na njih ali pa imajo o tem napačno predstavo.

Najine domneve so:

1. Večina učencev in dijakov meni, da so vejpi manj škodljivi od cigaret.
2. Večina učencev oz. dijakov je že poskusilo kaditi cigareto in vejp.
3. Veliko učencev oz. dijakov ima možnost kupiti vejp ali cigareto.
4. Več fantov kot deklet vejpa in/ali kadi cigarete.
5. Večina mladostnikov prvič poskusi vejp ali cigareto ob začetku srednje šole.

2.2 Metodologija dela

V teoretičnem delu sva domneve raziskali s pomočjo spletnih člankov, posnetkov in internetnih strani. Iskali sva informacije o kajenju in vrstah kajenja ter o njihovih posledicah. Osredotočili sva se na te, ki jih srečujemo pogosteje – kajenje cigaret in vejpavanje.

V empiričnem delu sva podatke pridobili s pomočjo ankete. Anketo, ki je vsebovala vprašanja kombiniranega tipa, so rešili učenci od šestega do devetega razreda, ter dijaki 1. do 4. letnika srednje šole.

3. TEORETIČNI DEL

3.1 Kajenje

Obstaja več vrst cigaret. Poznamo elektronske cigarete, klasične cigarete, tobačne izdelke in šiše ter pipe. V raziskovalni nalogi sva se osredotočili na klasične in elektronske cigarete.

3.1.1 Elektronska cigareta

Elektronska cigareta oziroma vejp je elektronska naprava, ki se uporablja za vdihovanje čistega nikotina. Vejpi so lahko po uporabi zavrženi, se ponovno napolnijo ali pa se napolnijo s polnili za enkratno uporabo. Glavne sestavine e-cigaret so tekočina, vlažilci, arome, aerosol in nikotin. Prodajajo se tudi tekočine brez nikotina.

Povzeto po: <https://zadihaj.net/elektronske-cigarete/>

Elektronske cigarete imajo veliko okusov in vonjev, kar mladostnike zelo privlači. Da bi proizvajalci elektronskih cigaret k uporabi pritegnili mladostnike, ustvarjajo elektronske cigarete z različnimi dizajni kot so Hello Kitty, Avengers in še mnogo drugih likov iz TV serij ali filmov. Iz tega je razvidno, da industrija želi, da mlade osebe kupujejo elektronske cigarete.

Povzeto po: <https://www.youtube.com/watch?v=yLibKzWWhoSc>

Elektronske cigarete so postale popularne v zadnjem desetletju, v prodaji pa so že od leta 2006. Že nekaj let lahko najdemo nekaj manj kot 500 različnih znamk elektronskih cigaret, v zadnjih letih pa se je povečalo število arom, ki so na voljo (predvsem sladkih in sadnih arom). Trenutno je na voljo približno 15.600 arom.

Povzeto po: https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/publikacije-datoteke/elektronske_cigarete_podrobnejse_info_za_zdr_delavce.pdf

3.1.2 Klasične cigarete

Proizvajalci klasičnih cigaret lahko cigaretam dodajo, kar želijo. Cigaretam dodajo številne dodatke, »kot so arome, vlažilce, ojačevalce okusa, pospeševalce gorenja, omejevalce plamena, bronhodilatatorje (razširjajo dihalne poti), drobilce dimnih delcev ter veliko barvil in belil.«

Povzeto po: <https://zadihaj.net/elektronske-cigarete/>

Glavne snovi v cigaretah so nikotin in katran, pri uporabi pa nastane ogljikov monoksid. Skoraj vsaka organska zmes pri vnosu v pljuča postane strupena. Sladkor ob občasni rabi ni škodljiv, a ko cigareta gori, nastane acetaldehid, ki je rakotvoren in povzroča zasvojenost. Beljakovine so nujno potrebna hranila, ampak dokaj strupene, če jih zažgemo in vdihavamo. Cigareta je izdelek, ki po navadi vsebuje tobak zvit v tankem papirju za kajenje. Prižge se na enem koncu in se hkrati začne manjšat, nastali dim pa vdihuje kadilec. Večina sodobnih cigaret je filtriranih. Proizvajalci so cigarete opisali kot sistem za dovajanje nikotina v spremenljivi in privlačni obliki.

Povzeto po: <https://zadihaj.net/elektronske-cigarete/>

3.2 Posledice kajenja

3.1.3 Kajenje cigaret

V cigareti je štiri tisoč kemičnih snovi, od tega jih je vsaj 50 rakotvornih. Te strupene snovi se pri kajenju nalagajo v pljučih. Prehajajo v kri in se po krvnem obtoku prenesejo v ostale dele telesa. Zato kajenje ne škoduje samo dihalom, temveč celotnem telesu. Najbolj znane dolgoročne posledice kajenja so kronična obstruktivna pljučna bolezen, različne vrste raka, možganska kap, zgodnja menopavza, itd. Nekatere kratkoročne posledice so vonj po tobaku v laseh, obleki, koži ter v okolju kadilca. Kajenje prav tako vpliva na sposobnost okušanja in voha, ki sta okrnjena. Pri kadilcih pa se hitreje pojavijo tudi gube na obrazu. Zaradi zasvojenosti je pogosto, da so kadilci, ki so dlje časa brez cigarete, nervozni, ne morejo se zbrati in pogosto nimajo nadzora sami nad sabo.

Povzeto po: <https://www.pomurske-lekarne.si/tocka-zdravja/kajenje-skodljivi-ucinki>

3.1.4 Vejpanje

Elektronske cigarete vsebujejo veliko škodljivih snovi, kot so: nikotin, različne rakotvorne spojine, težke kovine, majhne delce in druge kemične snovi.

Povzeto po: <https://www.youtube.com/watch?v=yLibKzWHoSc>

Vejping je znanstveno dokazano manj škodljiv od kajenja cigaret, ampak stroka zadnje čase vseeno opozarja, da obstajajo določena tveganja. Po mnenju Javnega zavoda za zdravje Velike Britanije iz leta 2019 je dolgoročno tveganje zaradi vejpanja vsaj 95 % manjše od kajenja.

Povzeto po:

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/456704/McNeill-Hajek_report_authors_note_on_evidence_for_95_estimate.pdf

V primerjavi s kajenjem vejpi vsebujejo nikotin, a ne vsebujejo rakotvornega tobaka. Nikotin povzroča sicer odvisnost, a ni tako nevaren kot tobak. Glede na informacije Združenja vejparjev Slovenije naj vejpanje torej ne bi bilo škodljivo, saj vejpi ne vsebujejo tobaka, ostale snovi pa se uporabljajo tudi v živilski industriji in niso škodljive. Podobne informacije najdemo tudi na drugih spletnih straneh.

Povzeto po:

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/456704/McNeill-Hajek_report_authors_note_on_evidence_for_95_estimate.pdf

Po drugi strani pa je Društvo za zdravje srca in ožilja objavilo intervju s prim. Matijo Cevc, dr. med., v katerem opozarjajo na to, da še ni dovolj informacij glede dolgoročnih posledic vejpanja. Tekočine v vejpih pogosto niso testirane v tej meri, da bi lahko bili prepričani, da ne škodijo zdravju. Nekaj raziskav opravljenih v ZDA pa je že pokazalo, da uporaba elektronskih cigaret lahko poškoduje pljuča.

Povzeto po: <https://zasrce.si/clanek/elektronske-cigarete-ali-so-varne/>

Tako vejping kot navadno kajenje cigaret povzroča zasvojenost od nikotina. Različne raziskave kažejo, da vdihavanje aerosola lahko povzročijo različne bolezni – rak, bolezni srca in ožilja in bolezni dihal. Dolgoročne posledice vejpinga še niso znane.

Povzeto po: https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/publikacije-datoteke/elektronske_cigarete_podrobnejse_info_za_zdr_delavce.pdf

Znane so kratkoročne posledice, kot so draženje ust in grla, kašelj, glavobol, slabost, zasvojenost in zastrupitev z nikotinom. Pri mladostnikih so zaznali, da več kašljajo in piskajo pri dihanju, astmatikom se stanje poslabša, v ZDA pa so zaznali tudi več kemičnih poškodb pljuč.

Povzeto po: <https://www.delo.si/magazin/zanimivosti/vdihavanje-kakrsnekoli-snovi-je-lahko-nevarno/>

V članku, ki je bil objavljen v Delu opozarjajo na to, da »mlajši, kot je posameznik ob začetku uporabe nikotina, bolj verjetno bo postal zasvojen in bolj bo zasvojen. Poleg tega nikotin pri mladostnikih poveča tveganje za zasvojenost z drugimi psihoaktivnimi snovmi. Možgani se razvijajo do približno 25. leta starosti, in če so v obdobju intenzivnega razvoja izpostavljeni nikotinu, lahko to privede do trajnih škodljivih učinkov, med drugim na miselne sposobnosti, nikotin povzroča motnje v delovnem spominu, pozornosti, razpoloženju in povečuje impulzivnost, tudi tesnoba.«

Povzeto po: <https://www.delo.si/magazin/zanimivosti/vdihavanje-kakrsnekoli-snovi-je-lahko-nevarno/>

Sprva so vejpe priporočali osebam, ki so želele nehati kaditi, vendar se je izkazalo, da obstaja na trgu veliko preizkušenih rešitev, s pomočjo katerih je možno prekiniti odvisnost. »Začetno navdušenje nad vejpanjem, ki naj bi nadomestilo kajenje tobačnih izdelkov, so prekinile govorice o boleznih in smrti nekaterih njegovih uporabnikov. V Ameriki je bilo prijavljenih več kot 1000 poškodb pljuč, ki naj bi bile povezane z vejpom, 18 ljudi pa naj bi umrlo.« Točni razlogi še sicer niso znani, je pa tem ljudem skupno to, da so vejpali.

Povzeto po: <https://odkriti.svet24.si/clanek/zabava/ne-slepitate-se-z-vejpanjem-767610>

3.3 Dostopnost vejпов

Dandanes je zelo lahko dobiti cigarete in električne cigarete. Glavna tržna inšpektorica Andrejka Grlić je leta 2016 povedala, da "Zakon o omejevanju tobačnih izdelkov, ki določa ukrepe za omejevanje uporabe tobačnih izdelkov in ukrepe za preprečevanje njihovih škodljivih vplivov na zdravje določa le, da je prepovedana prodaja tobačnih izdelkov osebam, mlajšim od 18 let in da tobačnih izdelkov ne smejo prodajati osebe, mlajše od 18 let.« Takrat veljavna zakonodaja prodaje elektronskih cigaret mladoletnim osebam ni prepovedala. Tudi v združenju kadilcev elektronskih cigaret so takrat izjavili, da jim lahko prodajo naprave in breznikotinske tekočine, ne morejo pa mladoletnim osebam prodati tekočine z vsebnostjo nikotina, saj jim to

onemogoča zakon o kemikalijah, večina trgovcev pa se že dlje časa odločajo, da mladoletnim ne prodajajo tekočine z vsebnostjo nikotina.

Povzeto po: <https://www.zurnal24.si/slovenija/elektronske-cigarete-lahko-kupijo-tudi-osnovnosolci-269629>

V letu 2017 pa je stopil v veljavo zakon o omejevanju uporabe tobačnih in povezanih izdelkov, ki poleg tobačnih izdelkov obravnava tudi povezane izdelke, elektronske cigarete, nove tobačne in zeliščne izdelke. Zakon popolnoma prepoveduje oglaševanje in promocijo teh izdelkov, prepoveduje prodajo teh izdelkov mladoletnim, širi prepoved kajenja na vse povezane izdelke v vseh zaprtih javnih delovnih prostorih in v vozilih, ko so prisotne mladoletne osebe, uvaja dovoljenja za prodajo tobačnih in povezanih izdelkov ter uvaja enotno embalažo cigaret in tobaka za zavijanje z namenom zmanjšanja privlačnosti teh izdelkov.

Povzeto po: <https://www.zurnal24.si/slovenija/elektronske-cigarete-lahko-kupijo-tudi-osnovnosolci-269629>

Glede na 43. člen Zakona o omejevanju uporabe tobačnih in povezanih izdelkov (ZOUTPI) se z globo 125 eurov kaznuje posameznik:

- če z namenom oglaševanja in promocije brezplačno ponuja tobak, tobačne izdelke in povezane izdelke na javnem mestu in v javnih prostorih (tretji odstavek 29. člena);
- če kadi, oziroma uporablja tobak, tobačne izdelke in povezane izdelke v javnih in delovnih prostorih, kjer je to prepovedano (39. člen).

Povzeto po: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO6717>

Kljub omejitvam in prepovedi prodaje mlajšim od 18 let, so se ti izdelki vseeno močno razširili predvsem med mladoletniki.

Povzeto po: <https://www.24ur.com/novice/slovenija/novi-tobacni-izdelki-tako-nevarni-kot-klasicne-cigarete.html>

3.4 Kdo kadi?

Veliko ljudi kadi. Kadijo lahko tobak, električne cigarete ali pa pipe. Odstotek kadilcev se je v Sloveniji po letu 2017, ko so spremenili Zakon o omejevanju uporabe tobačnih in povezanih izdelkov znižal, a še vedno v Sloveniji vsak peti prebivalec kadi. Kajenje je tudi v zadnjih nekaj letih postalo bolj aktualno zaradi velikega narasta popularnosti elektronskih cigaret ali vejпов. Veliko mladostnikov z vejpanjem začne že v zadnji triadi osnovne šole.

Od 2017 se je odstotek kadilcev med odraslimi prebivalci prvič po skoraj dveh desetletjih znižal bolj resno. Še vedno pri nas kadi vsak peti prebivalec, star od 25 do 74 let, večina redno vsak dan, zaradi tobaka pa jih vsak teden umre 60. Mladi vse pogosteje izbirajo elektronske cigarete, vodne pipe in brezdimne tobačne izdelke, med odraslimi pa višanje odstotka uporabnikov elektronskih cigaret.

Povzeto po: [https://novice.svet24.si/clanek/novice/slovenija/626a5e8526776/kaj-bo-s-kadilci-
napovedali-so-da-bo-slovenija-do leta-2040-brez-tobaka](https://novice.svet24.si/clanek/novice/slovenija/626a5e8526776/kaj-bo-s-kadilci-napovedali-so-da-bo-slovenija-do leta-2040-brez-tobaka)

Leta 2020 so naredili anketo med učenci 9. razredov in dijaki v četrtem letniku. Ugotovili so, da je delež mladostnikov, ki so poskusili elektronske cigarete med 9. razredom in 4. letnikom narastel iz 13 % na 25 %. Povzeto po: [https://www.delo.si/magazin/zanimivosti/vdihavanje-
kakrsnekoli-snovi-je-lahko-nevarno/](https://www.delo.si/magazin/zanimivosti/vdihavanje-kakrsnekoli-snovi-je-lahko-nevarno/)

Podatki iz različnih držav kažejo, da je vejp pri mladostnikih bolj priljubljen kot klasične cigarete. Vidno je tudi, da delež mladostnikov, ki je elektronsko cigareto že uporabilo, narašča.

Povzeto po: [https://www.zurnal24.si/slovenija/elektronske-cigarete-lahko-kupijo-tudi-
osnovnosolci-269629](https://www.zurnal24.si/slovenija/elektronske-cigarete-lahko-kupijo-tudi-osnovnosolci-269629)

3.4 Kako preprečiti narast uporabe cigaret in vejпов?

Eden izmed ukrepov nadzora nad tobakom je zviševanje cen tobačnih izdelkov, ki so v Sloveniji še vedno med najnižjimi v Evropi.

Povzeto po: [https://www.delo.si/magazin/zanimivosti/vdihavanje-kakrsnekoli-snovi-je-lahko-
nevarno/](https://www.delo.si/magazin/zanimivosti/vdihavanje-kakrsnekoli-snovi-je-lahko-nevarno/)

Drugi izmed ukrepov je enotna embalaža tovrstnih izdelkov z velikimi slikovnimi in besedilnimi opozorili.

Na NIJZ so razvili program Proste roke - čista pljuča, ki mladim, starim med 15 -19 let pomaga pri opuščanju kajenja. Pomembno je, da se poskuša naraščanje uporabe takšnih izdelkov preprečiti. Med vzroki za začetek kajenja navajajo vpliv vrstnikov, družine in marketinške aktivnosti tobačne industrije. Za učence s slabim učnim uspehom, nižjo stopnjo izobrazbe, nizkim samospoštovanjem je verjetnost, da bodo začeli kaditi, večja. Ugotovili so, da stroge omejitve kajenja na območju šole in zunaj nje zmanjšajo razširjenost kajenja na šoli. Če je otrok uspešen, se vključuje v aktivnosti (predvsem skupinske športne), ima občutek povezanosti s šolo in dobre odnose, podporo ter nadzor v družini, je manjša verjetnost, da bo s kajenjem začel.

Povzeto po: <https://www.delo.si/magazin/zanimivosti/vdihavanje-kakrsnekoli-snovi-je-lahko-nevarno/>

Maja 2022 so sprejeli »strategijo o zmanjšanju rabe tobaka v Sloveniji. Po besedah Vesne Marinko z Ministrstva za zdravje želijo s to strategijo do leta 2040 zmanjšati odstotek ljudi, starejših od 15 let, ki uživajo tobak, na manj kot pet odstotkov.«

Povzeto po: <https://www.24ur.com/novice/slovenija/novi-tobacni-izdelki-tako-nevarni-kot-klasicne-cigarete.html>

4. EMPIRIČNI DEL

4.1 Analiza ankete za osnovnošolce

V anketi je sodelovalo 184 učencev osnovne šole.

Graf 1: Razred anketirancev - OŠ

6. razred	51
7. razred	53
8. razred	40
9. razred	39

Od 184 sodelujočih anketirancev je 51 učencev iz 6. razreda, 53 iz 7. razreda, 40 iz 8. razreda in 39 učencev iz 9. razreda, 2 učenca nista dokončala ankete.

Graf 2: Spol anketirancev - OŠ

moški	90
ženski	92

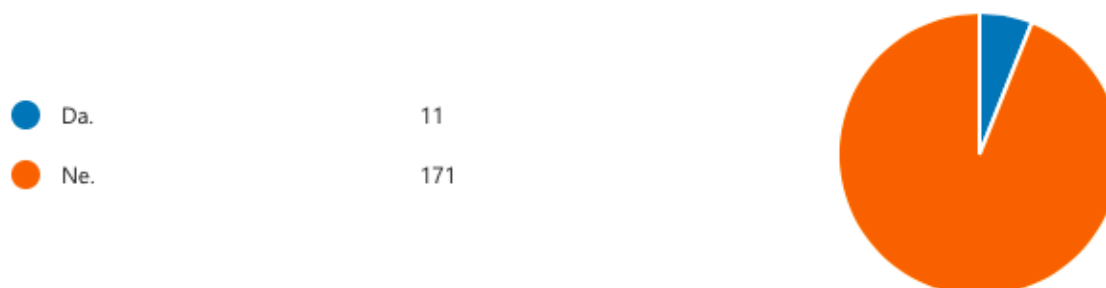
Od 184 sodelujočih anketirancev jih je 90 dečkov in 92 deklic, za dva učenca, ki ankete nista končala, spola ne vemo.

Graf 3: OŠ - Ali ti je že kdaj kdo ponudil cigareto?

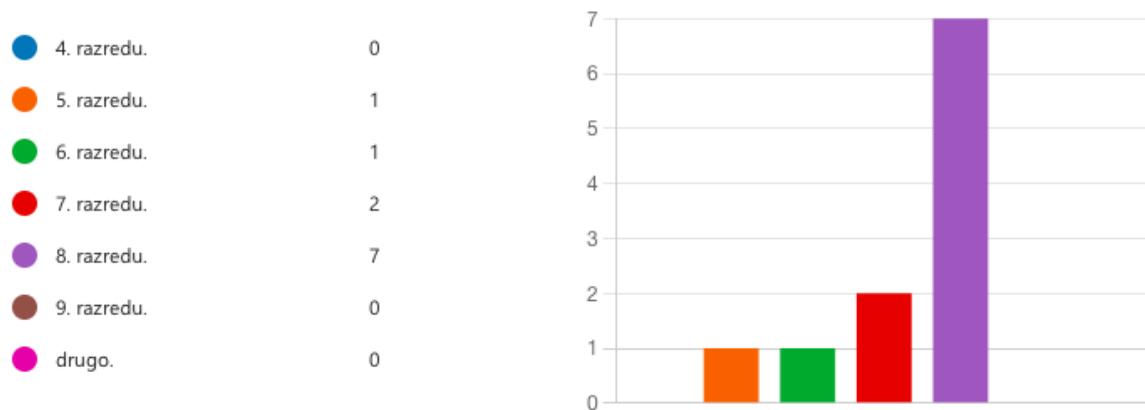
Od 184 sodelujočih učencev jih je pri vprašanju *Ali ti je že kdaj kdo ponudil cigareto?* 79 % odgovorilo ne in 38 % odgovorilo *Da*. Iz tega vprašanja lahko razbereva, da je več kot polovici sodelujočih anketirancev nekdo že ponudil cigareto.

Graf 4: OŠ - Ali si že kdaj kadil/a?

Od 184 sodelujočih anketirancev je 6 % učencev odgovorilo, da so že kadili in 94 % učencev, da še niso kadili. S tem vprašanjem sva ugotovili, da več kot polovica sodelujočih anketirancev še ni kadilo.

Graf 5: OŠ - Prvič sem kadil/a

Pri vprašanju *Kdaj si prvič kadil/a* je od enajstih anketirancev, ki so pri prejšnjem vprašanju odgovorili pritrdilno, en učenec odgovoril, da v 5. razredu, en učenec v 6. razredu, dva učenca v 7. razredu, 5 učencev v 8. razredu in noben devetošolec.

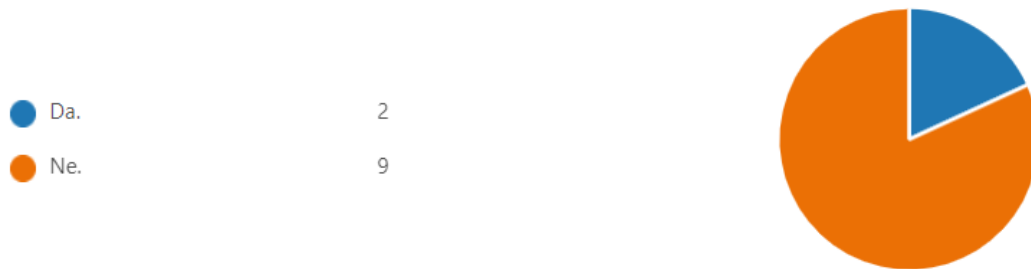
Pri vprašanju *Kje si prvič kadil/a?* je:

- pet učencev odgovorilo, da veni oz. na ulici ali na zabavi,
- trije doma,
- en na poroki,
- dva odgovora sta bila nerazumljiva (vse in puff).

Pri vprašanju *Od koga si dobil/a prvo cigareto?* je od enajstih anketirancev, ki so že poskusili kaditi,

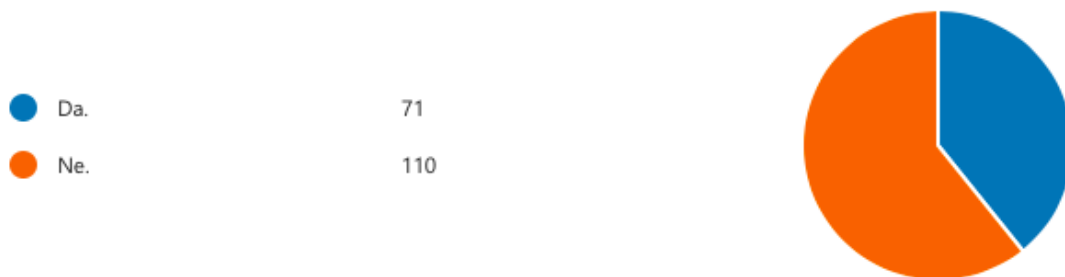
- sedem odgovorilo, da od sorodnika,
- dva sta si jo vzela sama
- dva, ki sta dobila to od prijatelja.

Graf 6: OŠ - Ali si že kdaj kupil/a cigareto?

Devet učencev je že kdaj kupilo cigarete v trgovini ali na spletu brez prisotne polnoletne osebe.

Graf 7: OŠ - Ali ti je že kdo ponudil vejp?

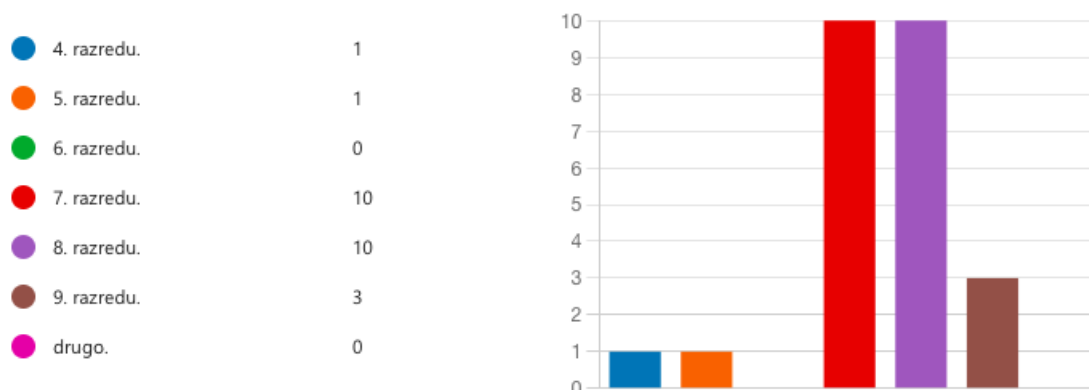
39 % anketirancev je bil že kdaj ponujen vejp.

Graf 8: OŠ - Ali si že kdaj vejpal/a ?

86 % pravi, da še niso vejpali in 14 %, da so.

Graf 9: OŠ - Prvič sem vejpal/a

En učenec je vejp prvič poskusil v 4. razredu, en učenec v 5. razredu, deset jih je prvič poskusilo vejpaj v 7. razredu, deset učencev v 8. razredu in trije v 9. razredu.

Sedem učencev oziroma 29 % od teh, ki so že vejpali, je zapisalo, da so prvič vejpali doma. Šest učencev oziroma 25 % pravi, da »veni«. Štirje učenci so vejpali v šoli ali njeni bližini, trije učenci pri prijatelju in en učenec na obisku. Dva učenca pravita, da ne vesta, kje sta prvič vejpala.

Od 25-ih učencev, ki so že vejpali, je 8 učencev oziroma 32 % vejp dobilo od prijatelja, 7 učencev oziroma 29 % od družinskih članov, 4 učenci od sošolca, 3 učenci so si vejp priskrbeli sami, 2 učenca ne vesta, kje sta dobila vejp in en učenec je navedel imena učencev, od katerih je vejp dobil.

Graf 10: OŠ - Ali ti je že kdo poskusil prodati vejp?

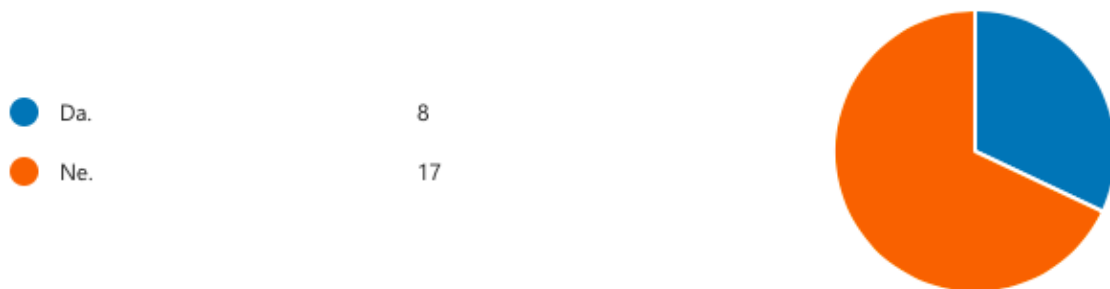

16 učencev oziroma 64 % od teh, ki so vejp že poskusili, je imelo možnost kupiti vejp, 9 oziroma 36 % nakup vejpa še ni bil ponujen.

Vejpe so anketirancem poskušale prodati različne osebe:

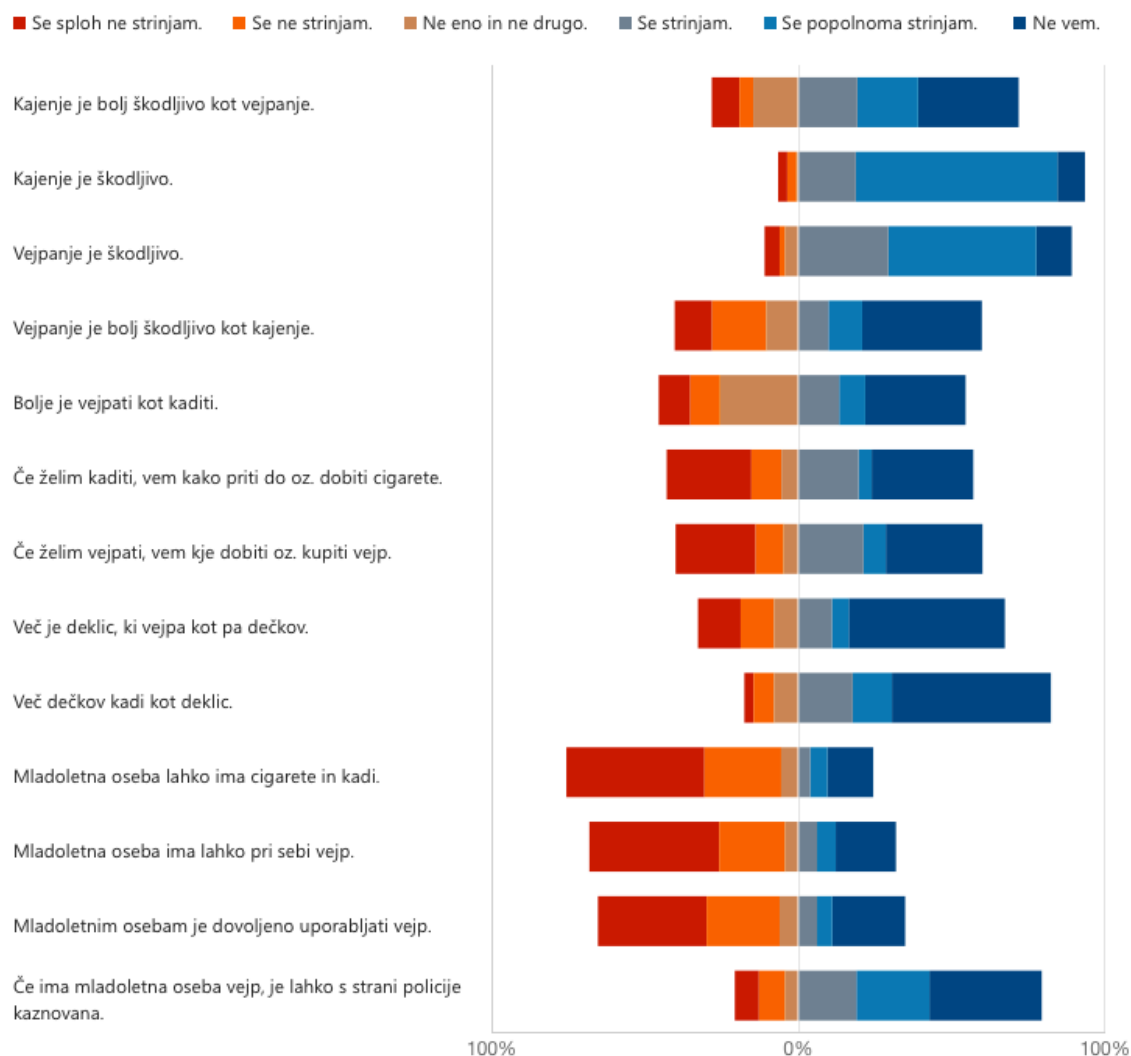
- 5 anketirancev je imenovalo te osebe,
- 2 sta zapisala, da jima je vejpa poskušal prodati sošolec,
- 5 učencev je zapisalo, da tega ni poskušal nihče,
- 7 učencev je zapisalo, da tega ne bodo povedali,
- 1 anketiranec bi vejpa lahko kupil pri prijateljici,
- 1 pa je zapisal, da oseba na ulici.

Graf 11: OŠ - Ali si že kdaj kupil/a vejpa v trgovini ali na spletu?

17 učencev je dejalo, da še niso kupili vejpa v trgovini ali na spletu brez prisotne polnoletne osebe. Le 8 učencev trdi, da so to storili.

Graf 12: OŠ - S katero izjavo se strinjaš?

13,5 % učencev se ne strinja s trditvijo, da je kajenje bolj škodljivo kot vejpanje. 39 % učencev se s tem, da je kajenje bolj škodljivo strinja, 47,5 % učencev se glede tega ni opredelilo.

Več kot tri četrtine učencev (84,4 %) se je strinjalo, da je kajenje škodljivo, 6 % učencev se s tem ne strinja in 9,6 % učencev pravi, da ne ve, ali je škodljivo.

Več kot tri četrtine anketiranih učencev je mnenja, da je vejpaje škodljivo. Le 6,7 % pravi, da ni in 15,9 % anketirancev tega ne ve.

39 % anketirancev ne ve, ali je boljše vejpati ali kaditi. 25 % jih pravi, da ne eno in ne drugo. Od ostalih jih za odstotek več trdi, da je boljše vejpati kot kaditi.

Glede dostopnosti vejпов in cigaret so učenci odgovorili podobno. Tretjina učencev ne ve, ali bi si lahko priskrbeli cigarete ali vejp, če bi to želeli. Četrtnina pa pravi, da jim je oboje dostopno, približno tretjina pa pravi, da jim ni dostopno ne eno in ne drugo.

Glede tega, kdo pogosteje vejpa, deklice ali dečki, jih več kot polovica (58,8 %) pravi, da tega ne ve. Več (24,8 %) je takšnih, ki menijo, da trditev, da deklice pogosteje vejpajo, ne drži kot pa takšnih (16,4 %), ki bi se s tem strinjali.

Tudi glede trditve, da kadi več dečkov, jih več kot polovica (59,7 %) pravi, da ne drži. Le 9,7 % učencev se s trditvijo ne strinja, 30,5 % učencev pa je mnenja, da kadi več dečkov kot deklic. 70 % učencev je mnenja, da mladoletna oseba ne sme imeti cigaret in kaditi. Približno 20 % anketirancev glede tega ni prepričano. Le nekaj je takih, ki pravi, da je to dovoljeno.

Podobni so rezultati ankete glede vejpanja. 63,8 % učencev pravi, da mladoletna oseba lahko ima pri sebi vejp, 19,6 % anketirancev je označilo, da tega ne vedo.

Tudi glede uporabe vejpa je podobno, 59,2 % jih pravi, da mladoletnim osebam ni dovoljeno uporabljati vejpa, 23,8 % učencev tega ne ve, 12,2 % učencev se s tem, da je uporaba dovoljena, strinja.

36,6 % anketirancev ne ve, ali je mladoletna oseba, ki ima pri sebi vejp, lahko kaznovana s strani policije. 42,7 % učencev je prepričanih, da je lahko.

4.2 Anketa za srednješolce

Graf 13: SŠ - Letnik anketirancev

● 1. letnik	14
● 2. letnik	19
● 3. letnik	11
● 4. letnik	15

Od 59 sodelujočih anketirancev srednje šole je 14 dijakov iz prvega letnika, 19 dijakov iz drugega letnika, 11 dijakov iz tretjega letnika ter 15 dijakov iz 4. letnika.

Graf 14: SŠ - Spol anketirancev

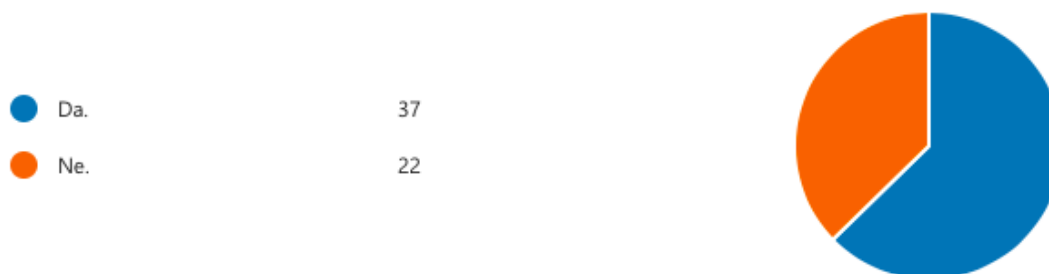
Od 59 sodelujočih anketirancev je 14 % moških in 86 % žensk.

Graf 15: SŠ - Ali ti je že kdaj kdo ponudil cigareto?

80 % anketirancem je že bila kdaj ponujena cigareta, 20 % pa ne.

Graf 16: SŠ - Ali si že kdaj kadil/a?

63 % dijakov je že kadilo, 37 % pa ne.

Od 37-ih dijakov, ki so že kadili, jih je 64 % to prvič poskusilo v osnovni šoli, 36 % pa v srednji šoli.

Graf 17: SŠ - V katerem razredu?

● Pred 7. razredom.	4
● V 7. razredu.	7
● V 8. razredu.	5
● V 9. razredu.	8

Od 24-ih dijakov, ki so prvič kadili v osnovni šoli je 17 % dijakov odgovorilo, da so prvič kadili pred 7. razredom, 29 % dijakov v 7. razredu, 21 % dijakov v 8. razredu in 33 % dijakov v 9. razredu.

Graf 18: SŠ - V katerem letniku?

● V 1. letniku.	8
● V 2. letniku.	4
● V 3. letniku.	1
● V 4. letniku.	0

Od 13-ih dijakov, ki so prvič kadili v srednji šoli, jih je osem to prvič poskusilo v 1. letniku, štirje v 2. letniku in en učenec v 3. letniku.

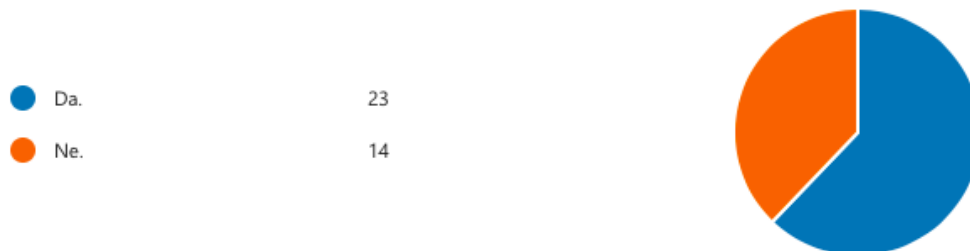
Dijaki so cigarete prvič poskusili na različnih krajih. Od 31-ih dijakov je 9 dijakov prvič kadilo zunaj, 8 dijakov doma, 7 dijakov pri prijatelju/ici, 4 dijaki v šoli ali njeni bližini. Ostali se glede tega niso natančno izrazili.

Prvo cigareto so dobili:

- 21 dijakov od prijatelja,
- 9 dijakov od družinskega člana,
- 2 dijaka od sošolca/ke,
- 2 dijaka sta si prvo cigareto kupila sama,

- 1 dijak na vprašanje ni odgovoril.

Graf 19: SŠ - Ali si že kdaj kupil/a cigareto?

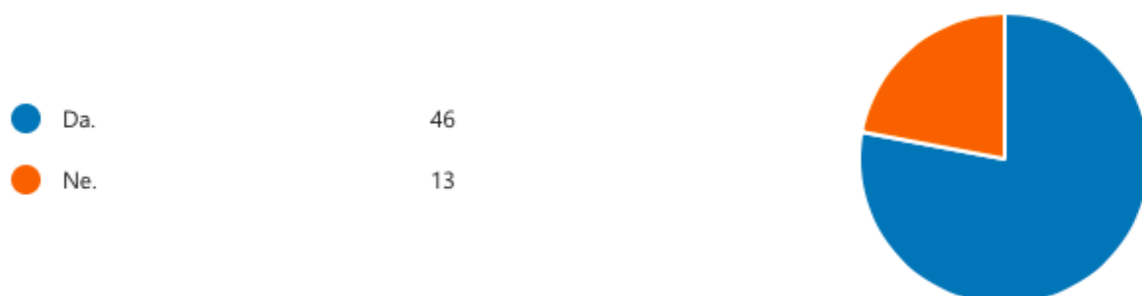
62 % anketiranih dijakov pravi, da je že kdaj kupilo cigarete v trgovini ali na spletu brez prisotne polnoletne osebe.

Graf 20: SŠ - Ali ti je že kdaj kdo ponudil vejp?

83 % anketiranim dijakov so že kdaj ponudili vejp.

Graf 21: SŠ - Ali si že kdaj vejpal/a?

78 % sodelujočih je vejp že poskusilo.

Graf 22: SŠ - Prvič sem vejpal/a

● osnovni šoli.	14
● srednji šoli.	32

30 % anketiranih dijakov je prvič vejpalo v osnovni šoli in 70 % v srednji šoli.

Graf 23: SŠ - V katerem razredu

● Pred 7. razredom.	1
● V 7. razredu.	3
● V 8. razredu.	5
● V 9. razredu.	5

1 dijak je prvič vejpal pred 7. razredom, trije v 7. razredu in po pet dijakov v 8. in 9. razredu.

Graf 24: SŠ - V katerem letniku?

● V 1. letniku.	9
● V 2. letniku.	10
● V 3. letniku.	8
● V 4. letniku.	5

Na vprašanje, kdaj si prvič vejpal/a, je od 32 dijakov, ki so odgovorili v srednji šoli, 9 dijakov odgovorilo v 1. letniku, 10 dijakov v 2. letniku, 8 dijakov v 3. letniku in 5 dijakov v 4. letniku

Dijaki so prvič vejpali zunaj, doma ali v okolici šole:

- 13 dijakov je prvič vejpalo zunaj,
- 11 dijakov doma,
- 10 dijakov v šoli ali njeni okolici,
- 3 dijaki pri prijatelju/ici,
- ostali dijaki na vprašanje niso odgovorili.

Prvi vejp so dobili od:

- 18 dijakov vejp dobilo od prijatelja/ice,
- 11 dijakov od sošolca/ke,
- 6 dijakov je vejp dobilo od sorodnika,
- 5 dijakov si je vejp priskrbelo sami,
- 2 dijaka nista vedela, kje sta dobila vejp in
- 1 dijak na vprašanje ni odgovoril.

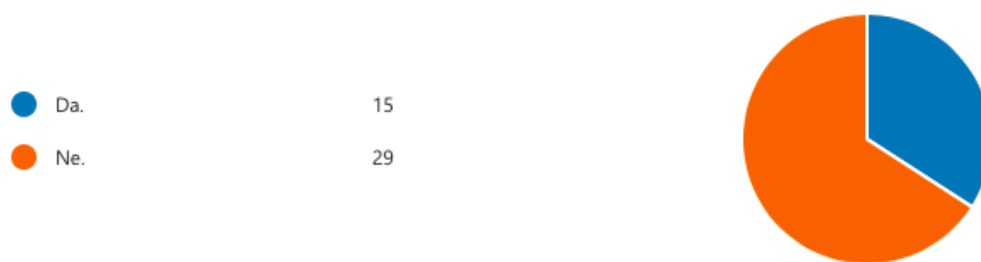
Graf 25: SŠ - Ali ti je že kdo poskusil prodati vejp

70 % dijakov je potrdilo, da so jim že poskušali prodati vejp;

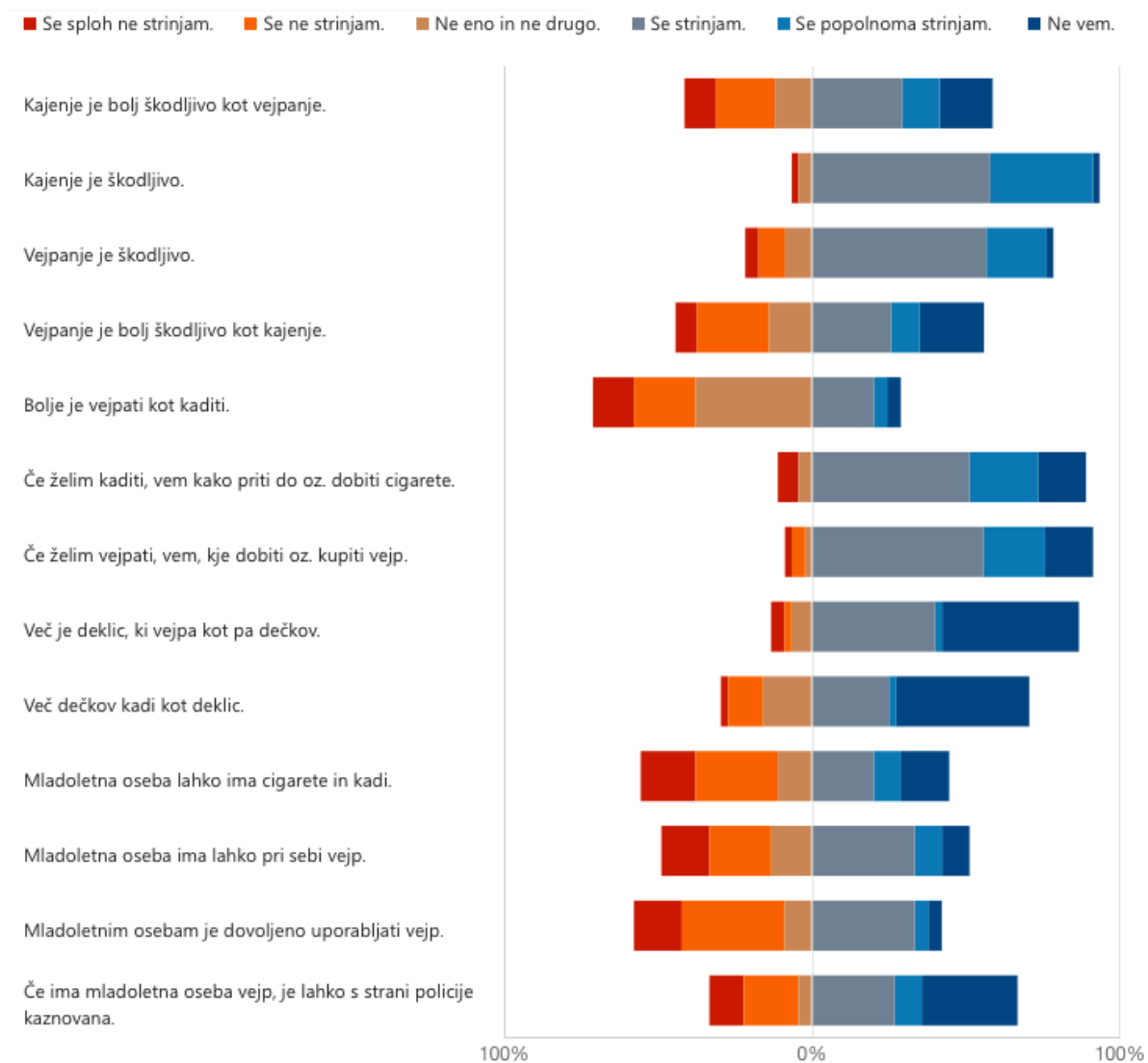
- dvajsetim dijakom prijatelj/ica ali znanec/znanka,
- štirim dijakom nekdo na socialnih omrežjih,
- dvema dijakoma sošolec/ka,
- dvema dijakoma je vejp poskusilo prodati več ljudi,
- dvema dijakoma je vejp poskusil prodati nekdo na bencinski črpalki,
- dva dijaka na vprašanje nista odgovorila.

Graf 26: SŠ - Ali si že kdaj kupil/a vejp?

Od 44-ih dijakov, ki so na vprašanje, ali so že kdaj kupili vejp, odgovorili, jih je približno tretjina odgovorila z da.

Graf 27: SŠ - S katero izjavo se strinjaš?

S trditvijo, da je kajenje bolj škodljivo kot vejpanje, se strinja skoraj polovica anketirancev. 29,3 % dijakov se s trditvijo ne strinja.

Več kot 90 % dijakov se strinja s tem, da je kajenje škodljivo.

76,1 % anketiranih dijakov je mnenja, da je vejpanje škodljivo. Le 13 % dijakov ni tega mnenja. S trditvijo, da je vejpanje bolj škodljivo kot kajenje, se nekaj več dijakov strinja (34,9 %), kot pa ne (30,3 %). 20,9 % dijakov pa ne ve ali je vejpanje bolj škodljivo kot kajenje.

S trditvijo, da je bolje vejpati kot kaditi, se nekaj več dijakov ne strinja, kot pa strinja. Večina dijakov je mnenja, da niti eno niti drugo ne drži.

73 % dijakov ima možnost dobiti cigareto, če bi želeli kaditi.

Enako velja za vejpa. Tri četrtine dijakov trdi, da bi, če bi želeli, lahko dobili vejpa.

40 % dijakov se strinja s trditvijo, da vejpa več deklic kot dečkov, 44,4 % anketiranih tega ne ve.

Ena četrtina dijakov se strinja s trditvijo, da kadi več dečkov kot deklic. Največ dijakov (43,2 %) je izbralo odgovor ne vem, 15,9 % dijakov je izbralo odgovor ne eno in ne drugo.

Več dijakov (44,5 %) meni, da mladoletna oseba ne sme imeti cigaret in kaditi. 28,9 % dijakov je mnenja, da imajo mladoletniki lahko pri sebi cigarete in kaditi.

S trditvijo, da ima mladoletna oseba lahko pri sebi vejpa, se strinja 42,2 % anketiranih dijakov, 36,6 % dijakov se s tem ne strinja.

48,9 % dijakov se strinja s tem, da mladoletni ne smejo uporabljati vejpa. 37,7 % dijakov je mnenja, da mladoletni lahko uporabljajo vejpe.

S trditvijo, da je mladoletnim osebam dovoljeno uporabljati vejpa, se strinja enako število dijakov kot tistih, ki se s trditvijo ne strinjajo (33,3 %). 15,6% dijakov se s trditvijo sploh ne strinja.

Tretjina (31,1 %) dijakov ne ve, če lahko policisti mladoletni osebi, ki ima pri sebi vejpa napišejo kazen. 35,6 % dijakov pravi, da se to lahko zgodi, 28,9 % se jih s trditvijo ne strinja.

5. RAZPRAVA

S pomočjo ankete in teoretičnega dela sva ugotavljali, katere hipoteze držijo in katere ne. Prvo hipotezo, kjer domnevava, da večina učencev in dijakov meni, da so vejpi manj škodljivi od cigaret, lahko potrdiva. Hipotezo sva potrdili, saj je sicer v obeh primerih večina učencev označila, da sta tako kajenje kot vejpanje škodljiva, a je vseeno nekaj učencev več ocenilo, da je vejpanje manj škodljivo od kajenja. Sama trditev tudi drži, saj sva v teoretičnem delu ugotovili, da je kajenje za 95 % bolj škodljivo od vejpanja, ker cigarete vsebujejo tudi tobak. Kljub temu v različnih gradivih poudarjajo, da tudi vejpanje ni nenevarno. Vendar posledice tega še niso dovolj raziskane.

Ovrževa lahko drugo hipotezo, v kateri domnevava, da je večina učencev oz. dijakov že poskusilo cigareto in vej. Hipotezo lahko za dijake potrdima in za osnovnošolce ovržema. 94 % anketiranih osnovnošolcev še ni poskusilo kaditi in 86 % jih ni poskusilo vejpati. 63 % anketiranih srednješolcev je že kadilo, 78 % jih je poskusilo vejpati. Za srednješolce torej hipoteza drži. Zanimivo je tudi, da je več takšnih učencev in dijakov, ki so vej že poskusili, cigarete pa ne.

Z raziskovalno nalogo sva želeli ugotoviti stanje glede dostopnosti vejgov in cigaret za mladoletnike. S pomočjo ankete lahko potrdiva tretjo hipotezo, da veliko učencev oz. dijakov ima možnost kupiti vej ali cigareto, če bi to želeli. Približno četrtnina osnovnošolcev in tri četrtine dijakov je odgovorilo, da vedo, kje bi vejpe ali cigarete dobili, če bi to želeli. Ponovno je odstotek pri dijakih bistveno večji kot pri učencih osnovne šole.

Pričakovali sva, da je vej ali cigareto poskusilo več dečkov kot deklic, a morava to hipotezo ovreči, saj je v osnovni šoli kadilo in vejvalo malenkost več deklic kot dečkov. Tudi za primer srednje šole lahko hipotezo ovrževa, saj je bil odstotek glede spola približno enak.

Potrdiva lahko hipotezo, da večina mladostnikov prvič poskusi vej ali cigareto ob začetku srednje šole, saj je pri anketi za srednje šole pri 4. vprašanju (Ali si že kadil/a?) z da odgovorilo 63 % anketirancev, pri 12. vprašanju (Ali si že vejpal/a?) pa je z da odgovorilo 78 % anketirancev. V anketi za osnovnošolce je na 4. vprašanje (Ali si že kdaj kadil/a?) z da

odgovorilo samo 6 % vprašanih, pri 10. vprašanju (Ali si že kdaj vepal/a?) pa je z da odgovorilo samo 14 % anketirancev. Iz tega lahko sklepava, da se je večina dijakov z vejpanjem oziroma kajenjem prvič srečala ob koncu osnovne šole ali v srednji šoli.

6. DRUŽBENA ODGOVORNOST

Z raziskovalno nalogo sva ugotavljali predvsem prisotnost kajenja klasičnih in elektronskih cigaret med mladostniki v današnji družbi. Hoteli sva ustvariti nalogo, ki vsebuje osnovne informacije glede kajenja klasičnih in elektronskih cigaret, posledic njihove uporabe in informacije glede njihove dostopnosti. S pomočjo teh informacij, lahko mladostnike in odrasle obveščamo glede nevarnosti uporabe teh izdelkov. Upava, da ob branju raziskovalne naloge bralec dobi informacije, s pomočjo katerih se odloči proti uporabi teh izdelkov in tako še preden je prepozno reši svoje zdravje ali zdravje svojega bližnjega.

S pomočjo ugotovitev sva videli, da je veliko mladostnikov poskusilo vejpati in vejpanje ocenjujejo kot manj škodljivo kot kajenje, s tem pa škodujejo svojemu zdravju.

7. ZAKLJUČEK IN SKLEPI

S pomočjo raziskovalne naloge sva ugotovili, da je že nekaj učencev v osnovni šoli poskusilo kaditi ali vejpati. Mladostniki se zavedajo posledic tega, a predvidevava, da kljub temu s tem še nadaljujejo. S pomočjo literature sva odkrili, da so najbolj znane dolgoročne posledice vejpanja bolezen pljuč, možganska kap, različne vrste raka, bolezen srca in ožilja, kratkoročne posledice pa kašelj, draženje ust in grla ter neprijeten vonj. Ugotovili sva, da se osnovnošolcem cigarete ponujajo manj pogosto kot srednješolcem. Večini učencev je prvi vejp oz. cigareto ponudil njihov prijatelj ali prijateljica. Mnogi so prvič kadili in/ali vejпали doma. Med raziskovanjem sva ugotovili, da cigarete in vejpe lahko v Sloveniji kupijo samo polnoletne osebe, iz ankete pa sva razbrali, da je nekaj učencev kupilo vejpe brez prisotne polnoletne osebe. Večina dijakov je tudi ocenila, da vedo, kako bi lahko dobili ali kupili cigareto ali vejp. Izvedeli sva tudi, da je večjemu delu učencev in dijakov nekdo že poskusil prodati vejp. Žal nimava podatkov, koliko učencev redno vejpa ali kadi, saj takega vprašanja nisva vključili v raziskovalno nalogo. Tudi vzorec srednješolcev je manjši, v večini so anketo reševale dijakinje.

Iz celotne raziskovalne naloge lahko sklepava, da se večina učencev zaveda posledic kajenja in vejpanja, a kljub temu s tem nadaljujejo. Zakaj je temu tako, je morda vprašanje za naslednjo raziskovalno nalogo. Zaključili sva, da je trg vejпов narejen tako, da privlači mlade kupce. V zadnjih letih se je število arom povečalo, dizajn je takšen, da je zanimiv mladostnikom. Meniva, da je vejpanje trenutno v trendu, čez čas pa ga bo zamenjala nova stvar. Upamo lahko samo, da bo ta človeku manj škodljiva in da bodo posledice te bolj raziskane.

8. VIRI IN LITERATURA

Spletni viri:

- E-cigarete kadijo že dvanajstletniki: [https://www.delo.si/magazin/zanimivosti/vdihavanje-kakrsnekoli-snovi-je-lahko-nevarno/](https://www.delo.si/magazin/zanimivosti/vdihavanje-kakrsneколи-snovi-je-lahko-nevarno/) (6. 11. 2022)
- Elektronske cigarete: <https://zadihaj.net/elektronske-cigarete/> (6. 11. 2022)
- Elektronske cigarete – ali so varne? <https://zasrce.si/clanek/elektronske-cigarete-ali-so-varne/> (13. 11. 2022)
- Elektronske cigarete in drugi novi tobačni/nikotinski izdelki v Sloveniji: <https://www.youtube.com/watch?v=yLibKzWWhoSc> (30. 12. 2022)
- Elektronske cigarete lahko kupijo tudi osnovnošolci: <https://www.zurnal24.si/slovenija/elektronske-cigarete-lahko-kupijo-tudi-osnovnosolci-269629> (25. 11. 2022)
- Elektronske cigarete – podrobnejše informacije za zdravstvene delavce: https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/publikacije-datoteke/elektronske_cigarete_podrobnejse_info_za_zdr_delavce.pdf (6. 11. 2022)
- Elektronske cigarete (vejp) – so res varnejše? <https://www.zdravo.si/elektronske-cigarete-so-res-varnejse/> (13. 11. 2022)
- Kaj bo s kadilci: Slovenija bo do leta 2040 brez tobaka: <https://novice.svet24.si/clanek/novice/slovenija/626a5e8526776/kaj-bo-s-kadilci-napovedali-so-da-bo-slovenija-do-leta-2040-brez-tobaka> (27. 11. 2022)
- Kajenje in tobak: <https://www.gov.si teme/kajenje-in-tobak/> (25. 11. 2022)
- Kajenje - škodljivi učinki: <https://www.pomurske-lekarne.si/tocka-zdravja/kajenje-skodljivi-ucinki> (26. 11. 2022)
- Novi tobačni izdelki enako nevarni kot klasične cigarete: <https://www.24ur.com/novice/slovenija/novi-tobacni-izdelki-tako-nevarni-kot-klasicne-cigarete.html> (25. 11. 2022)
- Ne slepite se z vejpanjem: <https://odkrito.svet24.si/clanek/zabava/ne-slepiteme-se-z-vejpanjem-767610> (13. 11. 2022)
- Odgovori na napačne ali zavajajoče argumente nasprotnikov vejpanja: <https://zv-slo.si/odgovori-na-napacne-ali-zavajajoce-argumente-nasprotnikov-vejpanja/> (13. 11. 2022)

- Underpinning evidence for the estimate that e-cigarette use is around 95% safer than smoking:
https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/456704/McNeill-Hajek_report_authors_note_on_evidence_for_95_estimate.pdf (10. 2. 2023)
- Zakon o omejevanju uporabe tobačnih in povezanih izdelkov (ZOUTPI):
<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO6717> (7. 2. 2023)

9. PRILOGE

9.1 Anketa glede kajenja in vejpanja – osnovna šola

Sva učenki devetega razreda in pripravljava raziskovalno nalogo na temo kajenje in vejpanje. Anketa je anonimna. Hvala za sodelovanje.

1. Razred

- 6. razred
- 7. razred
- 8. razred
- 9. razred

2. Spol

- moški
- ženski

3. Ali ti je že kdaj kdo ponudil cigareto?

- Da.
- Ne.

4. Ali si že kdaj kadil/a?

- Da.
- Ne.

5. Prvič sem kadil/a, ko sem bil/a v

- 4. razredu.
- 5. razredu.
- 6. razredu.
- 7. razredu.
- 8. razredu.
- 9. razredu.
- drugo.

6. Kje si prvič kadil/a?

7. Od koga si dobil/a prvo cigareto?

8. Ali si že kdaj kupil/a cigarete v trgovini ali na spletu brez prisotne polnoletne osebe?

- Da.
- Ne.

9. Ali ti je že kdaj kdo ponudil vejp?

- Da.
- Ne.

10. Ali si že kdaj vejpal/a?

- Da.
- Ne.

11. Prvič sem vejpal/a, ko sem bil/a v

- 4. razredu.
- 5. razredu.
- 6. razredu.
- 7. razredu.
- 8. razredu.
- 9. razredu.
- drugo.

12. Kje si prvič vejpal/a?

13. Od koga si dobil/a vejp?

14. Ali ti je že kdaj kdo poskusil prodati vejp?

- Da.
- Ne.

15. Vejp mi je poskusil/a prodati ...

16. Ali si že kdaj kupil/a vejp v trgovini ali na spletu brez prisotne polnoletne osebe?

- Da.
- Ne.

17. Označi, s katero izjavo se strinjaš bolj in s katero manj.

Se sploh ne	Se ne	Ne eno	Se	Se	Ne
strinjam.	strinjam.	in ne	strinjam.	popolnoma	vem.
		drugo.		strinjam.	

Kajenje je bolj škodljivo kot vejpanje.

Kajenje je škodljivo.

Se sploh ne strinjam.	Se ne strinjam.	Ne eno in ne drugo.	Se strinjam.	Se popolnoma strinjam.	Ne vem.
--------------------------	--------------------	---------------------------	-----------------	------------------------------	------------

Vejpanje je škodljivo.

Vejpanje je bolj škodljivo kot kajenje.

Bolje je vejpati kot kaditi.

Če želim kaditi, vem kako priti do oz.

dobiti cigarete.

Če želim vejpati, vem kje dobiti oz.

kupiti vejp.

Več je deklic, ki vejpa kot pa dečkov.

Več dečkov kadi kot deklic.

Mladoletna oseba lahko ima cigarete in
kadi.

Mladoletna oseba ima lahko pri sebi
vejp.

Mladoletnim osebam je dovoljeno
uporabljati vejp.

Če ima mladoletna oseba vejp, je lahko
s strani policije kaznovana.

9.2 Anketa glede kajenja in vejpanja - za srednje šole

Sva učenki devetega razreda in pripravljava raziskovalno nalogo na temo kajenje in vejpanje. Anketa je anonimna. Hvala za sodelovanje.

1. Letnik

- 1. letnik
- 2. letnik
- 3. letnik
- 4. letnik

2. Spol

- moški
- ženski

3. Ali ti je že kdaj kdo ponudil cigareto?

- Da.
- Ne.

4. Ali si že kdaj kadil/a?

- Da.
- Ne.

5. Prvič sem kadil/a, ko sem bil/a

- v osnovni šoli.
- v srednji šoli.

6. V katerem razredu?

- Pred 7. razredom.
- V 7. razredu.
- V 8. razredu.
- V 9. razredu.

7. V katerem letniku?

- V 1. letniku.
- V 2. letniku.
- V 3. letniku.
- V 4. letniku.

8. Kje si prvič kadil/a?

9. Od koga si dobil/a prvo cigareto (od sošolca, prijatelja izven šole, sorodnika, ...)?

10. Ali si že kdaj kupil/a cigarete v trgovini ali na spletu brez prisotne polnoletne osebe?

- Da.
- Ne.

11. Ali ti je že kdaj kdo ponudil vejp?

- Da.
- Ne.

12. Ali si že kdaj vejpal/a?

- Da.
- Ne.

13. Prvič sem vejpal/a, ko sem bil/a v

- osnovni šoli.
- srednji šoli.

14. V katerem razredu?

- Pred 7. razredom.
- V 7. razredu.
- V 8. razredu.
- V 9. razredu.

15. V katerem letniku?

- V 1. letniku.
- V 2. letniku.
- V 3. letniku.
- V 4. letniku.

16. Kje si prvič vejpal/a?

17. Od koga si dobil/a vejp (od sošolca, prijatelja, sorodnika, ...)?

svoj odgovor

18. Ali ti je že kdaj kdo poskusil prodati vejp?

- Da.
- Ne.

19. Vejp mi je poskusil/a prodati ... (prijatelj, znanec, nekdo preko spletnih omrežij,...)

20. Ali si že kdaj kupil/a vejp v trgovini ali na spletu brez prisotne polnoletne osebe?

- Da.
- Ne.

21. Označi, s katero izjavo se strinjaš bolj in s katero manj.

Se sploh ne strinjam.	Se ne strinjam.	Ne eno in ne drugo.	Se strinjam.	Se popolnoma strinjam.	Ne vem.
-----------------------------	--------------------	------------------------	-----------------	------------------------------	------------

Kajenje je bolj škodljivo kot vejpanje.

Kajenje je škodljivo.

Vejpanje je škodljivo.

Vejpanje je bolj škodljivo kot kajenje.

Bolje je vejpati kot kaditi.

Če želim kaditi, vem kako priti do oz.
dobiti cigarete.

Če želim vejpati, vem, kje dobiti oz.
kupiti vejp.

Več je deklic, ki vejpa kot pa dečkov.

Več dečkov kadi kot deklic.

Mladoletna oseba lahko ima cigarete in
kadi.

Mladoletna oseba ima lahko pri sebi
vejp.

Mladoletnim osebam je dovoljeno
uporabljati vejp.

Če ima mladoletna oseba vejp, je lahko
s strani policije kaznovana.